

pentru dezvoltarea și ajutor umanitar – și cea interguvernamentală în materia PESC și PESA⁹⁷.

4.5. Tratatul de la Lisabona

4.5.1. Aspecte prealabile semnării Tratatului de la Lisabona⁹⁸

În scopul identificării unor rezolvări pentru viitorul Uniunii Europene, urmare a ratării înregistrate de Tratatul Constituțional, Consiliul European a stabilit la reuniunea din 16-17 iunie 2005, pornirea unor noi discuții naționale în care să fie antrenați cetățenii europeni partenerii sociali și instituțiile. După consultările politice care au urmat, Consiliul European a convocat o Conferință interguvernamentală în iulie 2007 căreia i s-a conferit sarcina de a stabili textul unui Tratat reformativ prin care să fie modificate tratatele existente pentru a se eficientiza și întări caracterul democratic al Uniunii lărgite și pentru realizarea unei acțiuni externe încheiate a Uniunii Europene. Se dorea un nou Tratat european care să includă în tratatele deja existente care urmau să și rămână în vigoare, aspecte de noutate.

Se dorea îndeplinirea acestei însărcinări de către Conferința interguvernamentală cât mai rapid, mai înainte de finele anului 2007, pentru a se da posibilitatea ratificării noului tratat mai înainte de alegerile parlamentare din 2009. Pentru o bună eficientizare și îndeplinire a acestui deziderat s-a hotărât ca respectiva Conferință interguvernamentală să se deruleze sub răspunderea generală a șefilor de state și guverne, asistați de membrii Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații

---

⁹⁷ Vezi și D. Vătăman, op. cit., p. 79-88

⁹⁸ Constanța, Mătușescu, Drept instituțional al Uniunii Europene, Editura Pro Universitaria, București, 2013, pp. 80-89.

Externe, cu participarea unui reprezentant al Comisiei, iar Parlamentul European să fie asociat și implicat în lucrările Conferinței, prin trei reprezentanți. Totodată, trebuie ca Secretariatul General al Consiliului să garanteze activitățile de secretariat ce se impuneau pentru Conferință⁹⁹.

Președinția semestrială a Consiliului Uniunii Europene la 1 iulie 2007 a fost preluată de Portugalia, iar urmare a negocierilor s-a reușit ca în interiorul Consiliului European informal din perioada 18-19 octombrie 2007 să se realizeze un acord cu privire la textul Tratatului de reformă care urma să fie semnat cu prilejul Summitului Consiliului din decembrie 2007 de la Lisabona–Portugalia.

La 13 decembrie 2007, șefii de state și guverne ai statelor membre au semnat tratatul de reformă ce a primit titulatura oficială de “Tratatul de la Lisabona de amendare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului instituind Comunitatea Europeană”. El a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) C 306 /1 din 17.12. 2007.

4.5.2. Intrarea în vigoare a tratatului de la Lisabona

Conform Art. 6 al Tratatului de la Lisabona, acesta trebuia să intre în vigoare la 1 ianuarie 2009, însă cu condiția ca “toate instrumentele de ratificare să fi fost depuse sau în prima zi a lunii care urmează depunerii instrumentelor de ratificare de către statul semnatar care îndeplinește ultimul această formalitate”.

Ratificarea Tratatului de la Lisabona a întâmpinat probleme în Irlanda, Polonia și Cehia. În Irlanda Tratatul a fost respins prin referendum cu 53,4% din votul total,

---

⁹⁹ D. Vătăman, *Instoria Uniunii Europene*, Ed. Pro Universitaria, București 2011, p.123

existând revendicări referitoare la păstrarea comisarului statului respectiv în viitoarea Comisie Europeană, politica de fiscalitate, aspectele sociale, de familie și etnice, politica de securitate și apărare comună raportat la politica Irlandei de neutralitate. Pentru găsierea soluțiilor îmbucurătoare pentru Irlanda i s-au conferit o serie de garanții juridice ce vizau neatingerea politicii de securitate și apărare a statelor membre prin Tratatul de la Lisabona și inclusiv nici politicii de tradițională neutralitate a Irlandei, nemonificarea prin Tratat pentru nici un alt stat membru a domeniului de competență a Uniunii Europene în sfera politicii fiscale și asigurarea că prevederile constituționale irlandeze referitoare la dreptul la viață, educație și familie nu vor fi afectate prin acordarea de către Tratatul de la Lisabona a unui statut juridic Cartei drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene și nici prin prevederile referitoare la justiție și afaceri interne.

Urmare a concesiilor acordate, a fost organizat în 2009 un alt referendum la care cetățenii irlandezi s-au pronunțat în procent de 67% în favoarea Tratatului de la Lisabona, astfel că procesul de ratificare s-a încheiat prin semnarea de către președintele Irlandei la 16 octombrie 2009.

În Polonia președintele statului a anunțat că nu va ratifica Tratatul de la Lisabona, în 2 aprilie 2008, în pofida adoptării ratificării de către parlamentul polonez. A avut această atitudine având în vedere respingerea tratatului de Irlanda în 12 iunie 2008. Datorită evoluției ulterioare a procesului de ratificare din această din urmă țară, președintele Poloniei a semnat legea de ratificare a Tratatului de la Lisabona la 10 octombrie 2009.

În Cehia, președintele statului privea cu reticență politica generală a Uniunii Europene, solicitând pronunțarea Curții Constituționale a Cehiei cu privire la compatibilitatea dintre dispozițiile Tratatului de la Lisabona și Constituția cehă. Curtea Constituțională cehă a dat aviz pozitiv iar ulterior

Tratatul de la Lisabona s-a dezbătut în parlamentul ceh. După îndeplinirea condițiilor ridicate de Cehia¹⁰⁰, președintele Republicii Ceha a semnat legea de ratificare a Tratatului de la Lisabona în 3 noiembrie 2009 și astfel s-a încheiat procedura de ratificare. Tratatul de la Lisabona a intrat în vigoare la 1 decembrie 2009 astfel că Uniunea Europeană a dobândit un cadru legal și elementele juridice de care era nevoie pentru a trece cu bine peste provocările ulterioare și speranțele cetățenilor europeni.

4.5.3. Structura Tratatului de la Lisabona

Tratatul are în structură: un preambul, urmat de o parte ce include modificările aduse Tratatului privind Uniunea Europeană și Tratatul de constituire a Comunității Europene, iar apoi o altă parte ce include dispoziții finale. Astfel, Tratatului privind Uniunea Europeană modificat cuprinde un preambul și șase titluri după cum urmează:

PREAMBUL

TITLUL I- DISPOZIȚII COMUNE

TITLUL II- DISPOZIȚII PRIVIND PRINCIPIILE

DEMOCRATICE TITLUL III - DISPOZIȚII PRIVIND

INSTITUȚIILE

TITLUL IV - DISPOZIȚII PRIVIND FORMELE DE

COOPERARE CONSOLIDATĂ

TITLUL V - DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND

ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII ȘI DISPOZIȚII

SPECIALE PRIVIND POLITICA EXTERNĂ ȘI DE

SECURITATE COMUNĂ

TITLUL VI - DISPOZIȚII FINALE

---

¹⁰⁰ D. Vătăman, Uniunea Europeană. Ghid practic de specialitate, Ed. Pro Universitaria, București 2015, p.91-92

Conform Tratatului de la Lisabona, Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) – ce este noua denumire a Tratatului de instituire a Comunității Europene (TCE) – așa cum a fost modificat, include următoarea structură:

PREAMBUL

PARTEA ÎNȚĂI - PRINCIPIILE

- TITLUL I: CATEGORII ȘI DOMENII DE COMPETENȚE ALE UNIUNII
- TITLUL II: DISPOZIȚII DE APLICARE GENERALĂ

PARTEA A DOUA - NEDISCRIMINAREA ȘI CETĂȚENIA UNIUNII
PARTEA A TREIA - POLITICILE ȘI ACȚIUNILE INTERNE ALE UNIUNII

- TITLUL I: PIAȚA INTERNĂ
- TITLUL II: LIBERA CIRCULAȚIE A MĂRFURILOR
- TITLUL III: AGRICULTURA ȘI PESCUITUL
- TITLUL IV: LIBERA CIRCULAȚIE A PERSOANELOR, A SERVICIILOR ȘI A CAPITALURILOR
- TITLUL V : SPAȚIUL DE LIBERTATE, SECURITATE ȘI JUSTIȚIE
- TITLUL VI: TRANSPORTURILE
- TITLUL VII: NORME COMUNE PRIVIND CONCURENȚA, IMPOZITAREA ȘI ARMONIZAREA LEGISLATIVĂ
- TITLUL VIII: POLITICA ECONOMICĂ ȘI MONETARĂ
- TITLUL IX: OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ
- TITLUL X: POLITICA SOCIALĂ
- TITLUL XI: FONDUL SOCIAL EUROPEAN
- TITLUL XII: EDUCAȚIA, FORMAREA PROFESIONALĂ, TINERETUL ȘI SPORTUL

- TITLUL XIII: CULTURA
- TITLUL XIV: SĂNĂTATEA PUBLICĂ
- TITLUL XV: PROTECȚIA CONSUMATORILOR
- TITLUL XVI: REȚELE TRANSEUROPENE
- TITLUL XVII: INDUSTRIA
- TITLUL XVIII: COEZIUNEA ECONOMICĂ, SOCIALĂ ȘI TERITORIALĂ
- TITLUL XIX: CERCETAREA ȘI DEZVOLTAREA TEHNOLOGICĂ ȘI SPAȚIUL
- TITLUL XX: MEDIUL
- TITLUL XXI: ENERGIA
- TITLUL XXII: TURISMUL
- TITLUL XXIII: PROTECȚIA CIVILĂ

PARTEA A PATRA ASOCIEREA ȚĂRILOR ȘI TERITORIILOR DE PESTE MĂRI

PARTEA A CINCEA ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII

- TITLUL I: DISPOZIȚII GENERALE PRIVIND ACȚIUNEA EXTERNĂ A UNIUNII
  - TITLUL II: POLITICA COMERCIALĂ COMUNĂ
  - TITLUL III: COOPERAREA CU ȚĂRILE TERȚE ȘI AJUTORUL UMANITAR
  - TITLUL IV: MĂSURILE RESTRICTIVE
  - TITLUL V: ACORDURILE INTERNAȚIONALE
  - TITLUL VI: RELAȚIILE UNIUNII CU ORGANIZAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI CU ȚĂRILE TERȚE ȘI DELEGAȚII ALE UNIUNII
  - TITLUL VII: CLAUZA DE SOLIDARITATE
- #### PARTEA A ȘASEA DISPOZIȚII INSTITUȚIONALE ȘI FINANCIARE
- TITLUL I: DISPOZIȚII INSTITUȚIONALE
  - TITLUL II: DISPOZIȚII FINANCIARE

• TITLUL III: FORMELE DE COOPERARE
CONSOLIDATĂ PARTEA A ȘAPTEA DISPOZIȚII
GENERALE ȘI FINALE

Pe lângă toate aceste părți, Tratatului de la Lisabona i-au mai fost anexate și o serie de protocoale și o anexă, respectiv:

PROTOCOALE:

- Protocolul (nr. 1) privind rolul parlamentelor naționale în Uniunea Europeană
- Protocolul (nr. 2) privind aplicarea principiilor subsidiarității și proporționalității
- Protocolul (nr. 3) privind Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene
- Protocolul (nr. 4) privind Statutul Sistemului European al Băncilor Centrale și al Băncii Centrale Europene
- Protocolul (nr. 5) privind Statutul Băncii Europene de Investiții
- Protocolul (nr. 6) privind stabilirea sediilor unor instituții și ale anumitor organe, oficii, agenții și servicii ale Uniunii Europene.
- Protocolul (nr. 7) privind privilegiile și imunitățile Uniunii Europene
- Protocolul (nr. 8) cu privire la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană referitor la aderarea Uniunii la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale
- Protocolul (nr. 9) privind decizia Consiliului referitoare la punerea în aplicare a articolului 16 alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană și a articolului 238 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene între 1 noiembrie 2014 și 31 martie 2017, pe de o parte, și începând cu 1 aprilie 2017, pe de altă parte

- Protocolul (nr. 10) privind cooperarea structurată permanentă stabilită prin articolul 42 din Tratatul privind Uniunea Europeană

- Protocolul (nr. 11) privind articolul 42 din Tratatul privind Uniunea Europeană

- Protocolul (nr. 12) privind procedura aplicabilă deficitelor excesive

- Protocolul (nr. 13) privind criteriile de convergență

- Protocolul (nr. 14) privind Eurogrupul

- Protocolul (nr. 15) privind unele dispoziții referitoare la Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

- Protocolul (nr. 16) privind anumite dispoziții privind Danemarca

- Protocolul (nr. 17) privind Danemarca

- Protocolul (nr. 18) privind Franța

- Protocolul (nr. 19) privind acquis-ul Schengen integrat în cadrul Uniunii Europene

- Protocolul (nr. 20) privind aplicarea anumitor aspecte ale articolului 26 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene în Regatul Unit și în Irlanda

- Protocolul (nr. 21) privind poziția Regatului Unit și a Irlandei cu privire la spațiul de libertate, securitate și justiție

- Protocolul (nr. 22) privind poziția Danemarcei

- Protocolul (nr. 23) privind relațiile externe ale statelor membre în ceea ce privește trecerea frontierelor externe

- Protocolul (nr. 24) privind dreptul de azil pentru resortisanții statelor membre ale Uniunii Europene

- Protocolul (nr. 25) privind exercitarea competențelor partajate

- Protocolul (nr. 26) privind serviciile de interes general

- Protocolul (nr. 27) privind piața internă și concurența

- Protocolul (nr. 28) privind coeziunea economică, socială și teritorială
- Protocolul (nr. 29) privind sistemul de radiodifuziune publică în statele membre
- Protocolul (nr. 30) privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene în Polonia și în Regatul Unit.
- Protocolul (nr. 31) privind importurile în Uniunea Europeană de produse petroliere rafinate în Antilele Olandeze
- Protocolul (nr. 32) privind dobândirea de bunuri imobile în Danemarca
- Protocolul (nr. 33) privind articolul 157 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- Protocolul (nr. 34) privind regimul special care se aplică Groenlandei
- Protocolul (nr. 35) privind articolul 40.3.3 din Constituția Irlandei
- Protocolul (nr. 36) privind dispozițiile tranzitorii
- Protocolul (nr. 37) referitor la consecințele financiare ale expirării Tratatului CECO și la Fondul de cercetare pentru cărbune și oțel

DECLARAȚII anexate la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona semnat la 13 decembrie 2007:

A. DECLARAȚIILE CU PRIVIRE LA DISPOZIȚIILE TRATATELOR:

1. Declarația cu privire la Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene
2. Declarația cu privire la articolul 6 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană
3. Declarația cu privire la articolul 8 din Tratatul privind Uniunea Europeană

4. Declarația cu privire la componența Parlamentului European
5. Declarația cu privire la acordul politic al Consiliului European referitor la proiectul de decizie privind componența Parlamentului European

6. Declarația cu privire la articolul 15 alineatele (5) și (6), la articolul 17 alineatele (6) și (7) și la articolul 18 din Tratatul privind Uniunea Europeană

7. Declarația cu privire la articolul 16 alineatul (4) din Tratatul privind Uniunea Europeană și la articolul 238 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

8. Declarația cu privire la măsurile practice de adoptat la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona în ceea ce privește președinția Consiliului European și cea a Consiliului Afaceri Externe

9. Declarația cu privire la articolul 16 alineatul (9) din Tratatul privind Uniunea Europeană referitor la decizia Consiliului European privind exercitarea președinției Consiliului

10. Declarația cu privire la articolul 17 din Tratatul privind Uniunea Europeană

11. Declarația cu privire la articolul 17 alineatele (6) și (7) din Tratatul privind Uniunea Europeană

12. Declarația cu privire la articolul 18 din Tratatul privind Uniunea Europeană

13. Declarația cu privire la politica externă și de securitate comună

14. Declarația cu privire la politica externă și de securitate comună

15. Declarația cu privire la articolul 27 din Tratatul privind Uniunea Europeană

16. Declarația cu privire la articolul 55 alineatul (2) din Tratatul privind Uniunea Europeană

17. Declarația cu privire la

18. Declarația cu privire la delimitarea competențelor
19. Declarația cu privire la articolul 8 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
20. Declarația cu privire la articolul 16 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
21. Declarația cu privire la protecția datelor cu caracter personal în domeniul cooperării judiciare în materie penală și al cooperării polițienești
22. Declarația cu privire la articolele 48 și 79 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
23. Declarația cu privire la articolul 48 al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
24. Declarația cu privire la personalitatea juridică a Uniunii Europene
25. Declarația cu privire la articolele 75 și 215 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
26. Declarația cu privire la neparticiparea unui stat membru la o măsură întemeiată pe partea a treia titlul V din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
27. Declarația cu privire la articolul 85 alineatul (1) al doilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
28. Declarația cu privire la articolul 98 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
29. Declarația cu privire la articolul 107 alineatul (2) litera (c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
30. Declarația cu privire la articolul 126 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
31. Declarația cu privire la articolul 156 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
32. Declarația cu privire la articolul 168 alineatul (4) litera (c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
33. Declarația cu privire la articolul 174 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene